ИЗЛИЗА ОТ 1900 ГОДИНА

ЦЪРКОВЕН ВЕСТНИК

ОФИЦИАЛНО ИЗДАНИЕ НА БЪЛГАРСКАТА ПРАВОСЛАВНА ЦЪРКВА – БЪЛГАРСКА ПАТРИАРШИЯ

ГОДИНА CXVII, БРОЙ 2 | СОФИЯ, 16-31 ЯНУАРИ 2016 г. | ЦЕНА 0,70 лв.

e-mail: sinizdat@gmail.com | Официален сайт на Св. Синод на БПЦ – www.bg-patriarshia.bg

Богословие

Георгиос Мандзаридис

Календарното време и животът според св. Василий Велики

стр. 1, 4-5

И рече старецът

† Навпактски митрополит ЙЕРОТЕЙ (Влахос)

„Всяка божествена Литургия е Богоявление“

стр. 5

Интервю

† МАРК, архиепископ Берлинско-Германски и Великобритански

Ние, християните, не сме от този свят.

стр. 1, 6-7

Проф. Георгиос МАНДЗАРИДИС

КАЛЕНДАРНОТО ВРЕМЕ И ЖИВОТЪТ

според свети Василий Велики

Свети Василий Велики преживява и представя по проникновен начин връзката между времето и живота в своите творения. Съответното негово учение, повлияло издълбоко върху сетнешното богословие и интелектуалната мисъл, остава изключително актуално и днес. Разбира се, този велик кападокийски йерарх не е написал нито един значим труд върху тази тема. Но когато тълкува Свещеното Писание и особено „Шестоднев“ от Ветхия Завет, а и когато съкрушава ереста на Евномий относно личността на Христос, той много пъти говори за календарното време и свързаните с него теми.

Обикновено ние разделяме времето на три части – минало, настояще и бъдеще. Само че това разделение съвсем не се вижда да има някакво обективно изражение. Наистина, ако поискаме да дадем обективно определение за настоящето, ще се уверим, че то не представлява нищо повече от една разделителна линия между минало и бъдеще. Така триделното разделение на времето автоматично става двуделно. Затова и Аристотел говори само за две времеви измерения на времето – минало и бъдеще. „Във времето, казва той, едни неща вече са се случили, а други тепърва ще се случат... тоест няма сегашна част“ (Φυσικα 218a).

Разбира се, тази позиция изглежда напълно теоретична, защото не е възможно да съществува реално време без сега, тоест без настояще. И все пак настоящето не може да се разглежда като някакъв определен времеви период, защото в такъв случай то трябва неизбежно да има и минало, и бъдеще. Затова можем да кажем, че настоящето не е време, а е онзи **безконечен и непрекъснат момент, чрез който миналото се разграничава от бъдещето**. И този момент на настоящето, който на практика е единственият съществуващ, става неуловим, защото той автоматично преминава в миналото.

И докато настоящето представлява един неуловим и бягащ момент, то нито миналото, нито бъдещето принадлежат на човека. Миналото си е отишло, а бъдещето не е на наше разположение. „Не е ли такова времето, казва св. Василий Велики, че в него миналото е отминало, бъдещето пък не е настъпило, а настоящето преди да бъде опознато се изплъзва от сетивата?“ (*Шестоднев* 5, PG 29, 13B).

Само че човекът не преживява времето като някакви откъслечни моменти, а като някаква широка продължителност, която е всеки път настояще, прегърнала миналото и бъдещето. Чрез паметта и очакването той се издига над всеки един момент и преживява настоящето като синтеза и надвишаване на миналото и бъдещето. Така настоящето в човешкия живот се явява като

> *издигане над времето и се отправя към вечността*

Затова и древната гръцка митология придавала на времето трансцедентни измерения и го виждала олицетворено в бог Кронос, който погубвал своите деца.

На стр. 4

ИНТЕРВЮ

Ние, християните, не сме от този свят. Не бива да се пригаждаме към него

† МАРК, архиепископ Берлинско-Германски и Великобритански (РПЗЦ)

– Ваше Високопреосвещенство, Вие сте председател на Комисията за Междусъборно присъствие по църковно право. В наши дни на практика почти всички обичат да говорят за своите права, а за отговорностите си обикновено забравят. Какви са нашите първостепенни задължения?

– Едно е нашето задължение: **да бъдем православни християни**, и то не само в съботните и неделните дни. Във всеки час от нашето съществуване ние трябва да свидетелстваме за своята вяра, навсякъде и през целия си живот.

– Съществуват различни епохи, те имат различни белези. Какво е характерното за нашето съвремие? По Ваше мнение, кое е най-сериозното предизвикателство за днешните християни?

– На първо място ще посоча проблема с възпитаването на младежите. В наши дни в живота ни нахлуват множество неща с неправославен, антихристиянски дух, с които всяко дете се сблъсква още от първите си години. Църквата и родителите са длъжни, разбира се, да бранят децата, да ги предпазват от всичко това. И не само да ги предпазват – това ще им бъде недостатъчно, трябва да ги зареждат с положителни неща. Още от най-ранна

възраст децата трябва да участват в св. Тайнства на Църквата, за да осъзнаят своята изключителност.

Ние, християните, не сме от този свят. И не бива да се пригаждаме към него. Да, ние живеем в този свят, но нашият дълг е един: да бъдем православни християни. Ние живеем според свои представи, по свой устав и правила. Нашите деца се сблъскват с противодействието на света още от училищна възраст, особено тези, които растат на Запад, където в отделни класове се случва да има само по едно православно дете. И то се оказва принудено да отстоява своите позиции. Но за тази цел то трябва да съзнава своята изключителност, своята уникалност. Трябва да знае, че християнинът не може да постъпва както всички останали, да мисли както всички останали и да подражава на поведението на своите съученици.

На стр. 6

ХРОНИКА

България

Храмов празник на горнолозенската църква „Св. Атанасий Велики“

С архиерейска св. Литургия на **18 януари** бе отбелязан храмовият празник на църквата „Св. Атанасий“ в с. Горни Лозен. Този храм, носещ името на великия отец на Църквата св. Атанасий Александрийски, е построен след тригодишните усилия на предстоятеля икоиом Цанко Тотев и църковното настоятелство и вече осем години чества своя храмов празник.

Св. Литургия бе възглавена от Негово Преосвещенство Браницки еп. Григорий, викарий на Софийския митрополит. В съслужение с него бяха софийският протосингел ставр. ик. Ангел Ангелов, ик. Цанко Тотев – предстоятел на храма, протойерей Иван Плещов – председател на храм „Св. Николай“ в гр. Елин Пелин, дяконите Васил Танев и Антоний Ковачев.

На празничното богослужение присъстваха кметът на с. Лозен г-н Светослав Митрев, дарители, иконописците и множество енориаши. С празнично слово в края на литургията към тях се обърна ставр. ик. Ангел Ангелов.

„Спасител на Православието е наречен от светите отци. Неуморен в своите трудове за отстояване на истината, той е написал много книги, като има и изключителен принос за запазване на каноничните книги от

Свещеното Писание. [...]

Той твърдо отстоявал чистотата на християнската вяра и не се побоял смело да изобличава лъжеучителите, които чрез подкупи и дворцови сплетни успели пет пъти да го отстранят от патриаршеския престол, но Бог отново го възкачвал на Александрийската катедра“ – каза протосингелът.

Епископ Григорий поздрави от името на Негово Светейшество ик. Цанко Тотев, църковното настоятелство и всички, които се грижат за този велелепен дом Божий, и им преподаде отеческия му благослов.

Весела ИГНАТОВА

† IN MEMORIAM

В ПАМЕТ НА ТОДОР ГРИГОРОВ – ТЕРЕС

В първите дни на новолетието, на **10 януари** т.г., в столичната катедрала „Св. Неделя“ беше изпратен в последния му път многозаслужилият богослов, певец със сладкозвучен теноров глас и композитор Тодор Димитров Григоров, с артистичен псевдоним Терес. Той се престави в Господа на **8 януари** след дълго боледуване. Опелото извършиха: предстоятелят на храма ст. ик. Мина Минчев, неговите събратя ст. ик. Тоско Казакин, прот. Кирил Попов, прот. Николай Цурев и дяконите стажанти о. Йосиф Стоименов и о. Петър Кудузки. Песнопенията изпълни мъжкият катедрален хор с диригент проф. Мирослав Попсавов.

Тодор Григоров е роден през 1940 г. в с. Ломци, Търговищко, в семейството на свещеник Димитър Григоров. Възпитан религиозно-нравствено, Бог насочва неговите стъпки към Софийската духовна семинария „Св. Иван Рилски“, по това време в гара Черепиш, Врачанско. Тук той е приет за ученик след своя брат протопсалт академик Методий Григоров. В Духовната семинария и по-късно в Духовната академия „Св. Климент Охридски“ Тодор развива голямото си музикално дарование. В студентските си години е индивидуален ученик на проф. Георги Златев-Черкин (1905-1977). След завършването на висшата духовна школа през 1967 г. е приет за хорист-солист на Българската хорова капела „Светослав Обретенов“ (сега Национален филхармоничен хор). В желанието си да се усъвършенства в музикалното изкуство, минава курс за квалификация в Пловдивския институт за художествена самодейност с успешно издържан изпит и получен диплом от 1976 г. за ръководител на хоров състав.

Под диригентството на дългогодишния диригент на хоровата капела проф. Георги Робев (1934-2002) и други диригенти той участва в много уникални записи. Можем да споменем някои от тях. Запис на избрани песнопения на Добри Христов и други руски автори „Православна славянска Литургия“ – една от първите грамофонни плочи в България от началото на 70-те години със солисти Христо Каменов, Иван Петров, Благой Спасов, Наталия Пенева, Ст. Марчева. Първи запис на „Всенощно бдение“ на Сергей Рахманинов от 1976 г., като солисти са Тодор Григоров – тенор, и Наталия Пенева – алт. Помага на хора при ПКСХП „Св. Александър Невски“ с диригент Ангел Попконстантинов в записите на църковни песнопения, направени през 1976 г. от Великия български бас Борис Христов по време на неговото голямо завръщане в България.

Три години по-късно, през 1979 г., в записа на „Литургия Доместика“ от Александър Гречанинов, осъществен от хоровата капела и камерен оркестър с диригент проф. Г. Робев, достоен партньор на „Царя на басите“ Борис Христов е тенорът Тодор Григоров.

След „Всенощното бдение“ през 1978 г. хоровата капела с проф. Робев прави пълен запис на „Св. Литургия“ на Пьотър Чайковски, в който отново солист е Тодор Григоров – Терес заедно с Благой Спасов, Н. Ягоридков и Александър Манолов. Отделни части на „Всенощното бдение“ на Рахманинов (№ 6, 3 и 9) са изпълнени от хоровата капела в зала „България“ по време на два концерта с православни църковни песнопения, на 17 декември 1980 г. и на 30 май 1981 г. Същият хоров състав и солисти под диригентството на световноизвестния Евгений Светланов (1928-2002), поднася това произведение за първи път изцяло в зала „България“ на 30 септември 1981 г. Няколко дни по-късно, на 5 октомври 1981 г., то прозвучава също под диригентството на Евгений Светланов в една от най-престижните концертни зали в света – „Златната зала“ (Grosser Musikvereinssaal) във Виена. Този концерт директно се предава по почти всички радиостанции в Европа. Успехът е огромен. Отзивите са впечатляващи.

„На приятелите на музиката се представи рядката възможност да се срещнат с това произведение („Всенощно бдение“ на Рахманинов) и при това в претендиращата за автентичност интерпретация на Българската хорова капела „Светослав Обретенов“. Имахме възможност да чуем истински големи, мощни гласове. Евгений Светланов водеше изтъкнатия хор с присъщата му убедителност и стилова сигурност и постигна върхова изява, отразяваща високото ниво на славянската музикална култура, отговаряща напълно на традицията на руските катедрални хорове и отличаваща се с преобладаването на тънка колоритност и чудна прозрачност на звучността. Впечатление правеха преди всичко дълбоките баси, каквито гласове много рядко се срещат в нашите ширини. Два интересни гласа изпъкнаха и в солата: звучният алт на Наталия Пенева и изключително остро звучащият, поради чистия си открит тон, мощно убедителен тенор на Тодор Григоров – Терес“ (в-к „Wiener Zeitung“, Виена 07.10.1981 г.).

На 30 октомври 1994 г. отново в зала „България“, по случай 50-годишнината от основаването на Българската хорова капела прозвучават всички части на това забележително произведение, под диригентството на проф. Георги Робев.

В прослава на св. Братя Националният филхармоничен хор записва албум с песни „Вам, о, Кирил и Методий“, а също така произведението на Тодор Григоров – Терес „**Аз, бѹки, вѣди**“ – трикантарий за бас, смесен хор, ударни и клавишни инструменти под диригентството на Методи Матакиев и солист Никола Гюзелев – Царство им небесно и на двамата! Записите са направени през 1984 г. В основата на тази интересна творба лежат текстовете на анонимната „Похвала за цар Симеон“ от XI в., „Азбучната молитва“ на епископ Константин Преславски и „О писменех“ на Черноризец Храбър.

Осъществен е и друг запис от хоровата капела и симфоничния оркестър на Националното радио – ораторията „Паисий“ от Тодор Григоров, за солисти, смесен хор, оркестър и четец. Основен солист тук е отново Никола Гюзелев, а четец е Васил Михайлов. Могат да се споменат още много записи и концерти на светски и църковни произведения, в които имаме забележителното участие на Терес.

Тодор Григоров като християнин проявяваше ревност по Божия дом. По думите на Псалмопевеца: „Ревността за Твоя дом ме яде“ (Пс. 68:10) и още: „Ще пея на моя Бог, докле съществувам“ (Пс. 103:33), той повече от 20 години беше диригент на хора при старинния храм „СВ. Петка“ в София, а през последните няколко години певец и в прославения мъжки хор при катедралния храм „СВ. Неделя“ с диригент проф. Мирослав Попсавов.

Отрадно е за всички, че Тодор има достоен наследник на неговите места в музикалния и църковен столичен живот в лицето на своя син – тенора Борис Григоров.

В края на опелото прот. Кирил Попов каза прочувствено слово за живота и достойно изпълнения дълг на Тодор Григоров към род, Църква и Родина. Той изказа искрените съболезнования на Негово Светейшество Българския патриарх и Софийски митрополит Неофит към семейството и близките на покойника. Отец Кирил завърши своето слово с описателен превод на последните думи от икоса на богослужебното последование: „Нека нашият плач за починалите с вяра в Бога да бъде: „Алилуия!“ (т.е. „хвалете Бога“).

Бог да прости Тодор! Вечна и блажена да бъде неговата памет!

Протойерей Кирил ПОПОВ

Как да узнаем каква е волята Божия

Протойерей Алексий УМИНСКИ

Продължение от бр. 24/2015 г.

А така също и в това: „Не съдете, и няма да бъдете съдени; не осъждайте, и няма да бъдете осъдени; прощавайте, и простени ще бъдете“ (Лука. 6:37).

Евангелското и апостолско слово, словото на Новия Завет – това е все израз на волята Божия за всекиго от нас. Няма воля Божия за извършване на грях, оскърбяване на другите, унижаването им, нито за това – хората да се избиват взаимно, даже и когато на знамената им е изписано „С нами Бог“.

– Това ще рече, че по време на война се извършва нарушаване на заповедта „Не убивай“. Но ето, примерно, войниците от Великата отечествена война, нима те са вършили нещо против волята Божия, защитавайки род и родина?

– Очевидно, че съществува воля Божия за защита от насилието, за защита в това число и на отечеството от „нападението на враговете“, от погубване и поробване на собствения народ. Но едновременно с това няма воля Божия за подхранване на ненавист, извършване на убийства и отмъщения.

Просто трябва да си даваме сметка, че хората, които по онова време са защитавали своята родина, не са имали друг избор към дадения момент. Всяка една война обаче представлява трагедия и грях. Няма справедливи войни.

В християнските времена войниците, връщащи се от война, са били под епитимия. Всички до един, без значение доколко справедлива изглеждала войната в защита на родината. Защото е невъзможно да съхраниш себе си в чистота, любов и единение с Бога, когато носиш оръжие в ръце и си принуден, искаш или не искаш, да убиваш.

Ще ми се да отбележа и нещо друго: когато говорим за любов към враговете, за Евангелието, когато си даваме сметка, че Евангелието е волята Божия за нас, понякога много държим да оправдаем своите прояви на липса на любов, или нежеланието ни да живеем по евангелски, с някакви едва ли не светоотечески изрази.

Ето, да вземем използването на думи, взети от творчеството на св. Йоан Златоуст: „Освети ръката си с удар“, или пък мнението на митрополит Филарет Московски: „Обичай своите врагове, разбивай враговете на отечеството и стой далеч от враговете на Христа“. На човек може да му се стори, че при толкова много възможности всичко си идва на мястото – винаги имам право да решавам кой от тези, които ненавиждам, е враг Христов и с лекота да заявя: „Да, ти си просто враг на Христос и затова ще стоя далеч от теб; ти си враг на моето отечество и затова ще ти нанасям удари“.

Но тук е достатъчно само да погледнем в Евангелието и да видим: кой разпна Христа и за кого се молеше Христос, какво просеше от Своя Отец: „Отче! прости им, понеже не знаят, що правят“ (Лука. 23:34).

Те били ли са врагове на Христа? Да, били са Негови врагове, а Той се молел за тях. Те, римляните, били ли са врагове на отечеството? Да, били са врагове на отечеството. Това били ли са Негови лични врагове? Поскоро – не. Защото лично Христос не би могъл да има врагове. Човекът не може да бъде враг на Христа. Има само едно-единствено същество, което реално може да бъде наречено Негов враг – това е сатаната.

Ето защо – да, вярно е, че когато отечеството ти е обкръжено от врагове и те подпалват дома ти, тогава ти си длъжен да се бориш за него и да се противопоставиш на тези врагове. Ти трябва да удържиш победа над тях. Но щом врагът свали оръжие, той моментално престава да ти бъде враг.

Да си спомним как са се отнасяли с пленените немци много руски жени, загубили свои близки именно поради убийствата на същите тези немци – как те споделяли с тях своите оскъдни късчета хляб. Защо в онзи момент преставали да гледат на немците като на лични врагове, макар те да са били врагове на отечеството? Любовта, милосърдието, на които пленените немци тогава станали свидетели, се оказали нещо незабравимо за тях и те ги описвали в своите мемоари...

Ако се случи някой от твоите ближни неочаквано да оскърби вярата ти, може да се приеме, че си в правото си да се дръпнеш по-настрана от този човек, да минеш на другия тротоар. Но това съвсем не те освобождава от твоя ангажимент да се молиш за него, да желаеш спасението на душата му и всячески да употребяваш своята собствена любов за обръщане на този човек.

Волята Божия за страданията?

– Апостол Павел казва: „За всичко благодарете; защото такава е спрямо вас волята Божия в Христа Иисуса“ (1Сол. 5:18). Значи всичко, което става с нас, е по Негова воля. Или ние самите го вършим?

– Струва ми се, че по-коректно ще бъде да приведете целия цитат: „Винаги се радвайте. Непрестанно се молете. За всичко благодарете; защото такава е спрямо вас волята Божия в Христа Иисуса“ (1Сол. 5:16-18).

Волята Божия за нас е в това: **да живеем в състояние на молитва, радост и благодарение**. Да имаме такъв начин на живот, че нашата пълнота да се заключава в тези три важни дела от християнския живот.

– Човек определено не желае да търпи болести, беди. Но всичко това му се случва. По чия воля?

– Даже и да не иска в живота му да се случват беди и болести, човек невинаги може да ги избегне. Но не защото съществуват страдания по воля Божия. Трудностите и препятствията не са по Божия воля. Не по Негова воля умират и страдат деца. Не по воля Божия се втурваме да воюваме или бомбардираме Донецк и Луганск, нито по Негова воля християните в този ужасен конфликт, намиращи се от двете страни на фронтовата линия и причастяващи се в православни храмове, впоследствие тръгват да се избиват един друг.

Нашите страдания не са нещо приятно за Бога. Ето защо, когато хората казват: „Тази болест е от Бога“, това е лъжа, богохулство. Болестите не са ни изпратени от Бога. Те съществуват в света, защото светът лежи в зло.

– Трудно е човек да разбере всичко това, особено когато го сполети беда...

– Много неща не разбираме в живота и все търсим обяснение чрез Бога. Ако ли обаче знаем, че „Бог е любов“ (1Йоан. 4:8), тогава няма от какво да се боим. И както знаем не само от книгите, но имаме възможност да го разберем и чрез опита от собствения ни живот, когато той е според Евангелието, в подобни моменти ние може и да не разбираме Бога, да не проумяваме изобщо посланието Му, но въпреки това нищо не пречи да Му се отдадем с упование, без да се боим.

Защото, щом Бог е любов, даже дадени събития в настоящия ни живот да ни се струват съвършено странни и непонятни, ние трябва да ги приемем с доверие и упование в Бога, съзнавайки, че с Него не може да ни сполети нищо катастрофално.

Да си спомним как апостолите, когато по време на бурята видели как тръгнали да потъват с лодката, помислили, че Христос спи, и се ужасили, че това е краят, че всичко вече е свършено и те ще потънат до един, и няма да има кой да ги спаси. Христос им казал: „Защо сте толкова страхливи, маловерци?“ (Мат. 8:26). А след това възпрял бурята.

Каквото се случило с апостолите, същото се случва и с нас. Струва ни се, че Бог не го е грижа за нас. А на практика, щом знаем, че Той е любов, ние сме длъжни да изминем целия си път, изпълнени с упование в Бога.

– И все пак, нека да погледнем към ежедневието си. Иска ни се да знаем какъв по-точно е Неговият промисъл за нас, в какво се заключава. Случва се, някой многократно да кандидатства във ВУЗ, но го приемат чак на петия път. А може пък да е по-добре за него да не упорства и да се насочи към друга професия? Или пък бездетни семейни двойки, които полагат изключително много усилия да се изцелят, да станат родители, а може пък по Божий промисъл за тях да е по-добре да се откажат от това? Случва се и след дълги години лечение съпругата накрая изведнъж да роди тризнаци...

– Мисля, че Бог навярно промисля по много на брой и различни неща за всеки отделен човек. Така можем да избираме различни жизнени пътища, без това да означава, че нарушаваме волята Божия. Защото волята Божия може да включва разновидни неща за всеки отделен човек, и то съобразно различни периоди от живота му. Случва се понякога, волята Божия за някого да бъде той да се лута, за да познае чрез неудачите важни за себе си за неща.

Волята Божия има възпитателен характер. Тя не е свързана с изпитни тестове, където трябва просто да внесеш обозначение за верния отговор: попълваш ги – успяваш, не ги попълваш – проваляш се и това променя всичките ти планове. Не е такъв образът на волята Божия. Тя е нещо, което получава своето постоянно изпълнение вътре в нас – подобно на постоянно движение, дадено ни в този живот по пътя към Бога, поради което се случва да се лутаме, да падаме, да се заблуждаваме, да губим посоката, после пак да се вдигаме на верния път и да продължаваме.

Целият наш жизнен път е една изумителна форма на възпитание, получавано от Бога. Което ще рече, не бива да се приема, че ако ме приемат или не ме приемат да уча някъде, значи това е окончателната воля Божия за мен или липса на такава спрямо моето начинание. Просто не в тази посока трябва да бъдат насочени страховете ни, това е всичко. Защото волята Божия, тя е проявление на любовта Божия към нас, към нашия живот, тя е път към спасението. А не път към успеха или неуспеха в приемането ми в дадено учебно заведение...

Трябва да се уповаваме на Бога и да престанем да се боим от волята Божия, защото на човек му се струва, че тя, волята Божия, е нещо неприятно, непоносимо, което изисква да се откажеш от предишния си начин на живот, да изоставиш всичко, да се промениш радикално, да прекроиш себе си, и най-вече – да се лишиш от свобода.

А свободата е нещо много желано от човека. И на него започва да му се струва, че ако се отдаде на Божията воля, то това ще бъде лишаване от свобода, ужасна мъка, невероятен подвиг.

Докато в действителност волята Божия сама по себе си е свобода, защото и думата „воля“ е синоним на думата „свобода“. И когато човек разбере това правилно, той не би се побоял от нищо.

Pravmir.ru
Превод: Анжела ПЕТРОВА

ДОКУМЕНТИ

РЕШЕНИЕ НА СВ. СИНОД

от 12.01.2016 г. за създаване на междуведомствена комисия за възстановяването на ПКСХП „Св. Александър Невски“

На заседанието си от 12.01.2016 г., прот. № 2 – пълен състав, на основание протоколно решение от м. септември 2015 г., утвърдено от Св. Синод през м. ноември 2015 г., относно състоянието на сградата на ПКСХП „Св. Александър Невски“, Св. Синод реши:

Да бъде създадена специална междуведомствена комисия по въпросите, свързани с ремонта и възстановяването на патриаршеската катедрала „Св. Александър Невски“. В комисията ще бъдат поканени представители на Министерския съвет, Министерството на културата, Министерството на регионалното развитие и благоустройството, Министерството на финансите и Столичната община за съгласуване и съвместно предприемане на необходимите действия, които да доведат до възвръщането на благолепието на патриаршеския храм, който е и символ на България.

Решенията на специалната междуведомствена комисия ще влизат в сила след разглеждането и утвърждаването им на заседания на Св. Синод в пълен състав.

КАЛЕНДАРНОТО ВРЕМЕ И ЖИВОТЪТ

според св. Василий Велики

От стр. 1

Според св. Василий Велики календарното време е „съпътстващият сътворението на света промеждутък“ (*Срещу Евномий* 1, 21, PG29, 560B). Този промеждутък тук е времево понятие, но с качествено и точно, нравствено значение. Той декларира периода на настоящия живот, в противовес на бъдещия; периода на изменчивостта и опасността, в противовес на стабилността и сигурността на вечността. Но и точно по тази причина е и единственият период за подготвянето на човека за вечното блаженство (*Беседи по псалмите* 114, 5, PG 29, 492C). Така календарното време става „настъпилото време“, тоест възможността за откупуване на вечността или, както пише старецът Софроний,

> *„мястото“ на срещата с Бога и с Неговата вечност*

Времето е органично свързано с пространството и не може да бъде разбирано без него. Сътворяването им е станало мигновено. Тоест колкото време, толкова и пространството са сътворени моментално с волята Божия. Така обяснява св. Василий Велики и „в начало Бог сътвори небето и земята“ (Бит. 1:1). Както и началото на пътя, обяснява той, не е още пътят, и началото на кръщата не е още къща, така и началото на времето не е още времето, нито дори част от времето. В случай че някой твърди, че и началото е време, то той трябва да може да отличи в самото него някакво начало, среда и край, което е невъзможно (*Шестодневъ* 1,6, PG 29, 16C-17A).

В своя линеен ход времето съдържа непрестанни времеви цикли, които изобразяват вечността. По този начин потокът на времето приема спираловиден вид, който се отправя към вечността. Така или иначе ходът на времето е природно свързан със света и нещата от света. Следва ги постоянно, без никога да спира.

Времето е преплетено с живота и го направлява към смъртта. Подобно както пътници на кораб, които, дори и да спят и да не разбират нищо, биват отвеждани до пристанището, така и хората с минаването на времето физиологически стигат до края на своя живот. „Спиш, а времето ти изказва св. Василий Велики, когато растем и прибавяме години към възрастта си, като да печелим нещо. И считаме за радостно нещо, когато някой от дете става мъж, а от мъж – възрастен човек. Забравяме обаче, че всеки пътъ губим толкова от живота си, колкото точно сме вече преживели; и нямаме чувството, че животът ни свършва, въпреки че винаги го пресмятаме на базата на това колко от него е минало и се е загубило.

Човек, без обикновено да мисли за неумолимото присъствие на времето, е безразличен относно неговото съществуване, или дори го смята за нещо различно от себе си и го обективизира (извън себе си). Така напр. всеки говори за преходността на човека, но я разбира като обективна увереност, която не е свързана непосредствено с него. Лесно изчислява, че обкръжението му може да се промени или другите да престанат да съществуват, рядко обаче се замисля, че това при всички случаи ще се случи и на него самия. Привика да казва, че всичко отминава и се загубва, но счита почти за саморазбираемо, че той ще съществува, за да се увери в тлението и неговото отминаване.

Обективизирането на нещата (сиреч опитите за опредметяване на невидимите неща чрез различни нагледни символи, *бел. ред.*) често създава сериозни заблуди. И по-специално обективизирането на времето размива смисъла на живота и води до объркване и самозаблуда. Времето не представлява един прост обективен процес, а предпъдлоба екзистенциална реалност. И **времето не засяга толкова обектите, колкото личното ни съществуване**. Затова само екзистенциалното му преживяване освобождава човека от измамата, която създава неговата обективизация (подобно поставянето му от религиозни учения – секти в подчиненост на различни календарни системи, които биват изградени в култ, *бел. ред.*).

Правилното възприемане на времето и позициониране в него е основна предпоставка за правилното възприемане на живота и за правилната активност в света.

Друга основна заблуда, която се отнася до преживяването на времето, е следната: човек обикновено забравя за смисъла на живота си в настоящето и непрестанно го търси в очакваното бъдеще. Незадоволеността от това, което има в настоящето, той се стреми да запълва с надежди по бъдещето. „Та такъв е целият живот на човека – не се задоволява с достигнатото, а се подхранва със стремежи да достигне други неща в бъдещето“ (*Послание* 42, 1, PG 32, 349). По този начин този човек действа и се движи в света, като че ще живее вечно. И обикновено изпълва целия си земен живот, оставайки на етапа за подготвяне за бъдещето. Така

> *бъдещето става господар на човека,*

докато настоящето се превръща в просто средство за постигане на бъдещите му цели и амбиции; приема го като прост мост, който го води към бъдещето. И тъй като това, което човек живее, не е бъдеще, а е настояще, става така, че той се движи постоянно само върху моста, без въобще да достига своята цел.

Този феномен прие найостра форма от края на двадесети век чрез скокообразното развитие на науката и особено на информатиката. Човекът се изправи пред космогенични развития, които превишават фантазията му и напрягат много повече очакванията му от бъдещето. Една световна комуникационна мрежа, с неограничима гъвкавост в пространството, уреднява контактите и обмяната на информация, като съществуването подкопава душевното му спокойствие и личен живот. Вече става въпрос за една нова болест – синдрома на информационната умора, която произтича от претоварването на ума с информация. И докато човекът се претоварва с информация, той обеднява отъкъм реално образование, увеличава стреса си и ограничава възможностите си за самоконцентрация, разграничаване на важното и взимане на решения.

Всичко, което дотук споменахме за календарното време и живота ни в него, разкрива

цяла една редица от противоречия:

А. Животът ни, от една страна, е подвластен на времето, но същевременно притежава възможността да се издига над него.

Б. Времето се явява, от една страна, брояч на живота ни, но от друга – брояч и на нашето изчезване.

В. От една страна, знаем, че животът отброява нашия свършек, но от друга – отбягваме да признаем неговите последци върху нас, като ги различаваме в другите или в обкръжението ни, където изнамираме обективни свидетелства за това.

Г. Накрая, макар това, което преживяваме да е винаги в настоящето, ние съзнателно развиваме една хронична безсъзнателност, насочвайки всеки наш интерес към бъдещето, което е започнало да се превръща в хаос.

От една страна, св. Василий Велики като тълкувателен на християнския възглед за света ни представя тези противоречия, но и ни разкрива една нова перспектива, която води до техния творчески синтез и надмогване. Тази нова перспектива, която гръцката философия или въобще човешката мисъл не успя да сътвори, се предоставя на човека в Църквата (Църквата разбирана не като светска социална реалност, а като тяло Христово, Което е Онзи, „Който е, и Който е бил, и Който иде“ (Откр. 1:4), като Негово тяло, Което синтезира в себе си измеренията на времето и ги приема като Личност в Своето вечно „сега“ присъствие (*Тълкуване по Исаия* 119, PG 30, 312A). Вътре в Църквата паметта за миналото става памет в Христос. А надеждата за бъдещето става надежда в Христос. Затова и животът на християнина като член на Църквата се подхранва чрез паметта и надеждата в Христос.

Църквата въвежда в света вечността и се простира към нея. Институтите на Църквата, отбелязва св. Василий Велики, пренасят ума на човека „от сегашните неща към бъдещите“. Така например, продължава йерархът, с всяко коленопреклонение и възправяне вярващият на дело свидетелства, „че чрез греха към земята се поваляме, а чрез човеколюбието на сътворилия ни към небесата сме призовани“ (*За Светия Дух* 27,66, PG 32, 192C).

Този простичък и красноречив израз на религиозен живот дава повод на св. Василий да говори за тези нови измерения, в които се развива животът на вярващия. Чрез приемането на Божието човеколюбие като сила, която въздига от земята на небето, човек се уверява в новите очертани хоризонти вътре в линейното време на историята. Вечното, като изражение на Божията любов в света, се среща кръстосано с линейното историческо време.

По този начин всеки момент от историята на човечеството и на всеки човек приема неограничима широта или неограничима дълбина, и тя се предоставя като възможност за общение с вечното и трансцедентното. И тогава времето става мястото на срещата с вечното; мястото за преживяване на есхатона.

Накрая, смисълът на времето не се изчерпва с един бягащ и невъзвратим поток, а се намира във възможността, която то дава на човека да се включи във вечността. Това означава, че и смисълът на историята за Църквата се намира в неограничимата дълбочина, която тя във всеки един момент предоставя на човека, а не във външните ѝ промени, които се създават в течение на времето. Продължителността на времето и на историята придобива стойност само спрямо мярата на остойностяването на тяхната дълбочина. И съответно дълбочината на времето и на историята предоставя единственото съществено оправдаване на тяхната продължителност.

Ограничаването на човешкия интерес до едноизмерност на времето води неизбежно до самозалъгване и разочарование. История на човешките цивилизации е история на самозаблудите. И така наречената християнска цивилизация, като човешко творение в линейното време на историята е естествено да подлежи на разруха и заблуда. Онова обаче, което християнството дава, е изходът от историческата безизходица; преминаването от безцелното течение и лъкатушене на времето в пълнотата на божествената любов и живот. И това отдание на християнството, което на антропологично ниво се дава в личността на Христос, опитно се преживява в Неговото тяло – Църквата.

Всяко нещо, което го има в света, е относително. Особено съвременният човек чрез международнитеналите и далечни пътешествия добива непосредствен опит за относителността на разликите и противоречията, които са вътре в света и пространството, като напр. тези, които се намират между спокойствието и движението, дълбочината и височината, горе и долу, нощта и деня. Дори и разделението между минало, настояще и бъдеще е според Айнщайн едно упорито лъжливо усещане, защото колкото по-бързо се движи някой, толкова по-бавно минава времето.

Например, пет години на един междупланетен кораб, който се движи с 90% от скоростта на светлината (300 км/с), съответстват на тридесет и шест години на земята. Ако междупланетният кораб се върне, неговите пътници ще са остарели само с пет години (*Парадоксите на Айнщайн*, в-к Катимерини, 22.12.2002). Настоящето на тези пътници ще е за другите едно далечно бъдеще, което много от тях няма да са успели да доживеят. Накрая, дори и онова страшно противоречие между живота и смъртта се поставя в нова перспектива.

Животът, дори като биологичен само феномен, представлява изключение сред правилото на времевия поток. Всички знаем, че времето усилва ентропията на света и води до безредие и дезорганизация с краен резултат – т.нар. термална смърт. Изключение от това правило е феноменът на живота. Животът се движи с пътя на времето, по преодоляна неговите законите и се обръща срещу хода на ентропията чрез създаването на ред вътре в безредието и пропадането. Съществено обаче, всички живи организми се подчиняват на силата на времето и подлежат накрая на биологична смърт. Така животът се явява като един спрягъчен процес. А смъртта се явява като свършек на живота.

Смъртта дори и като биологичен феномен представлява последната фаза на живота. Това важи много повече за смъртта като екзистенциално преживяване. Ако обаче смъртта е последната фаза на живота, тогава и животът придобива своето пълно значение само чрез включването и на смъртта. Когато се говори за смисъла на живота без да се обхваща смъртта, то (говоренето) е неуместно, защото смъртта като последна фаза на живота съкрушава всеки негов предишен смисъл. Затова и човекът бива опълностойностен (завършен като човек), когато успява да вмести в своя живот и смъртта. Тук се корени и значимостта на изследването на смъртта, което се препоръчва от древните философи и Отците на Църквата.

Ако биологичният живот се развива като битка с времето, която накрая е победна, то духовният живот на християнина се явява като

> *победа над времето и включване във вечността*

Включването във вечността се свързва с едно ново позициониране и една **нова активност в света**. Това става видно както в живота на свети Василий Велики, така и като цяло в живота на светите. Тяхната любов към ближните, заинтересоваността им към техните нужди и проблеми, упражняването на милосърдна, социална и духовна дейност, и въобще цялото им присъствие и активност, не са били продукт на социална условност, а следствие от позиционирането им и ориентацията на живота им като **истински християни**. Отдалечаването им от света и съвременното им наново включване активно в него, като загуба, която съответства на откритие, като отчуждаване, което се равнява на придобиване, ги яви истински светители на вселената; показа ги **християни не на име, а на дело**.

Тоест християнин е човекът, който приема да се отчужди в име Христово. Отчуждава живота си, отчуждава времето на живота си и го поставя в новия ход на живота си. Този нов ход е ходът на покаянието и на любовта към Бога и ближния. Покаянието като завръщане на човека във времето на Божията памет, която е концентрирана в литургичното време, възвръща човека „в Божия дом от настъпилото поради непослушанието отчуждение“ (*За Светия Дух* 15,35, PG 32, 128Д).

Човекът, който е създаден „по образ“ и „по подобие“ Божие, опазва смисъла и предназначението на своя живот чрез помненето на Бога. Чрез това помнене той остава взиращ се и в своя боговиден образ, който е потъмнял чрез отчуждаването му от Бога и отблъскването на божествената воля. Особено, разбира се, за християнина

> *помненето на Бога се конкретизира чрез помненето на Христос*

и Неговото обновителен дело. А съдържанието на помненето на Христос се съсредоточава в светата Евхаристия.

Това тайнство като тайнство на истинския живот на вярващия е тайнството на истинската негова памет; на паметта, която не се връща само към миналото, но се простира и към бъдещето. На паметта, която се издига над времето и се приема във вечността и непреходността на божествения живот. Затова и извършването на божествената Евхаристия се свързва с най-голямото уплътняване на времето в рамките на духовния живот.

Това уплътняване на времето се изразява най-ясно в божествената Литургия, и то особено в Литургията на св. Василий Велики. И е характерно, че литургичната памет не се отнася само до миналото, но и до бъдещето. Тя се явява като спомняне на неща, станали не в отишлото си време, а във винаги спечеленото за Църквата време, както и като предвкусване на тези, които се очаква да се случат. „Поменаваме така, Владико, и ние спасителните Негови страдания, животворящия Кръст, тридневното погребение, възкръсването из мъртвите, възшествието на небесата, отдясно на Тебе, Бога и Отца сядането и славното и страшно Негово второ пришествие“.

Чрез тази литургична плътност на времето не се дава на вярващите някакво чувствено изкупление на обвързващото сетивно ниво, а екзистенциално обновление с отнасяне към трансцедентното Христово присъствие. Вярата в личността на богочовека Христос и признаването Му като Глава на Църквата прави възможно това кръстно или още синтезно съзерцание и преобразяване на времето.

Свети Василий Велики, стълб на киновийното монашество, е познал и преживял в най-висока възможна степен общото ползване не само на материалните блага, но и на времето. Той отдал не само каквото притежавал, но и цялото време на живота си за другите.

Християнинът не приема времето като свое лично притежание, а като благо за общо ползване. Когато пазим времето само за себе си, се отделяме от другите. Отделяме се не само от онези, които са живели преди нас, но и от тези, които живеят с нас, до нас. Така ограничаваме собственото си време и собствения си живот.

Затова е нужно да споделяме времето си и с другите, да го жертваме за другите, да общуваме с тях. Предоставяйки своето време, ние предоставяме живота си, без да преставяме самите ние да живеем. И по този начин живеем двойно и времето, и живота си, защото живеем едновременно във времето и живота на другите.

Из кн. „Пътеводител из православната антропология“; манастир „Ватопед“; Света Гора Атон, 2005 г.

Превод: Анула ХРИСТОВА

И рече старецът... *† Навпактски митрополит ЙЕРОТЕЙ (Влахос)*

Старецът Софроний рече: „Всяка божествена Литургия е Богоявление“

За нас, християните, център на всичко и най-велико по смисъл събитие в историята на света е идването на Иисус Христос, Който не отхвърли архетипите на Стария Завет, но ги изпълни, като ни откри тяхното истинско величие и даде ново измерение на всичко – вечно и нескончаемо. Новият Завет на Христос благовести началото на нов период в историята на човешкия род. Днес божествените зари сияят, разкривайки неизследимото величие на любовта и смирението на нашия Бог и Отец, като идването на Христос ще промени всичко, ще донесе новото откровение, което ще повяже участта на цялото творение, на целия свят.

И тъй, Той се яви. Той, Комуто светът дължи своето съществуване, и с редки изключения „светът Го не позна“ (Йоан. 1:10). Това събитие безмерно надвишава всяко възприятие на обикновения човек. Първият, който Го позна, бе Йоан Кръстител и затова Той рече за него: „Между родените от жени не се е явил по-голям от Йоана Кръстителя“ и че „е краят на закона и на пророците“ (Мат. 11:9-13).

Той дойде, „за да спаси света“ (Йоан. 12:47), за да ни открие Единия Истински Бог. Той ни откри името на Отца. Той ни предаде словото, което Сам получи от Отца.

Той ни откри Бог като Светлина, която пропъжда всяка тъмнина (вж.1 Йоан. 1:5). Той ни доведе до съприкосновение с най-изключителното от всички тайнства: че Бог е ипостасно съществуващ и че не е едно лице, а Три Лица в едно: Света Троица.

Дарува ни Кръщението „с Дух Светий и с огън“ (Мат. 3:11). В светлината на това познание ние вече може да съзрем пътя към вечното съвършенство (Мат. 5:48). Ние чувстваме Неговото божествено присъствие вътре в нас и извън нас, в неизказаното величие на вселената, в лицето на човека и в светлия човешки ум. И в часовете, когато незалязващата Му светлина озарява сърцата ни, ние съзнаваме, че няма да умрем. Знаем това със знание, което не може да се докаже със стандартните способи, но за което не се нуждаем от доказателство, защото Сам Светият Дух свидетелства това вътре в нас.

Христос отслужил божествената Литургия веднъж и това продължава във вечността. Неговото божествено човешко естество ни се яви чрез божествената Литургия. Ние познаваме Христос единствено в божествената Литургия. божествената Литургия, която служим, е същата божествена Литургия, извършена от Христос по време на Тайната вечеря на Велики четвъртък.

Главите от 14. до 16. от Евангелието на Йоан са божествена Литургия. И тъй чрез божествената Литургия ние разбираме Свещеното Писание.

Ранната Църква е живяла без Новия Завет, но не без божествената Литургия. Първите ръкописи, първите записани химни са в божествената Литургия.

В божествената Литургия ние живеем Христос и разбираме словото Му.

Както Христос очисти Своите ученици със словото Си и им каза: „Вие сте вече чисти чрез словото, що съм ви проповядвал“ (Йоан. 15:3), и уми краката им с вода, тъй и в първата част от божествената Литургия Той ни очиства, за да можем по-кръсно да пристъпим към Неговата трапеза на любовта.

Целта на божествената Литургия е да ни даде Христос. Тя ни учи на етика – етиката на смирението. Както Христос пожертва Себе Си, тъй и ние трябва да жертваме себе си. Примерът на божествената Литургия е пример за велико смирение и „понизяване“ (вж. Фил. 2:7, *бел. пр.*) на Бога за всички нас. В божествената Литургия ние се опитваме да се смирим, защото чувстваме, че тук е Смиреният Бог.

Всяка божествена Литургия е Богоявление. Явява се Тялото Христово. Всеки член на Църквата е икона на Царството Божие. След божествената Литургия ние трябва да продължим да изобразяваме Царството Божие, като пазим Господните заповеди. Славата Христова е в това всеки член да принесе плод. Той обяснява това със словото Си: „С това ще се прослави Моят Отец, ако вие принасяте много плод“ (Йоан. 15:8).

Божествената Литургия се извърши веднъж и завинаги. В нея има вечност. Всеки път, когато се отслужва божествената Литургия, ние се въздигаме до висотата ѝ. Ако успеем да спрежиевеем божествената Литургия, тогава ние ще разберем величието ѝ, както се случило със св. Серафим Саровски, който видял ангели да влизат в храма по време на Малкия вход. Ние просто присъствам на божествената Литургия, защото не я спреживяваме, и това състояние продължава до момента, в който я спреживеем.

Ние, православните, живеем Христос в божествената Литургия, или по-скоро Христос живее в нас по време на божествената Литургия. божествената Литургия е дело Божие. Казваме: „време е Господ да извърши“. Това означава, че е време Бог да действа. Христос извършва, а ние живеем заедно с Христос. Божествената Литургия е начин да познаем Бога и начин Бог да ни бъде явен.

Когато човек пази заповедите Христови, той не извършва просто послушание, но се съединява с Христос и придобива ум Христов.

Превод: Анна ПАРАЛИНГОВА, Ивайло (Йоан) ВАСИЛЕВ

Paremb asis.gr, Официален сайт на св. митрополия на Навпакт и Св. Влас

ИНТЕРВЮ

Ние, християните, не сме от този свят. Не бива да се пригаждаме към него

От стр. 1

То трябва да разбира ценността на своята вяра, трябва да си дава сметка, че има нещо особено, което другите нямат. Самото участие в св. Тайнства го издига над общото ниво.

Даже подредбата на ежедневието му, което започва с утринни и завършва с вечерни молитви, се отличава от тази на неговите приятели. И когато детето придобие съзнание за това, то ще може да живее спокойно. Ако не го осъзнае, ще живее или под постоянно напрежение, или просто ще се разтвори в общата маса. И ще върши онова, което вършат останалите, ще плува по течението с навиците на всички младежи, не само на тези на Запад. Поддаването на подобно нещо е много опасно за всеки православен християнин, защото бързо води до загуба на личната идентичност. Едва когато осъзнаеш с какво богатство разполагаш: православната вяра, Преданието на Православната църква, ще можеш да заживееш собствен живот.

На Запад тази ситуация се усложнява и поради други условия на избор: да съхраниш или да не съхраниш руската си национална, да избереш на какъв език да общуваш с останалите и др. под. Така че животът изправя младото поколение пред доста трудни въпроси. И е важно младите хора да знаят техните отговори.

(*Съвременните технологии предоставят моментален достъп до всевъзможни събития, в това число и от личния живот на другите. Всеки човек притежава видеокамера, мобилен телефон и всяко видяно нещо веднага се качва в интернет. Това засяга и Църквата.*)

– Ставаме свидетели на видеоматериали за клирици и проявено от тях поведение, което може би не винаги е особено лицеприятно. Вие, като архипастир, какъв съвет бихте могли да дадете: как да реагираме, когато се случват подобни неща?

– Чудите се как да подхождате, ако станете свидетели на нещо не особено приятно за вашия свещеник. За нас това трябва да се превърне в ценен възпитателен фактор. Вид напомняне, че не бива да забравяме отговорностите, които носим и че животът ни трябва да бъде едно постоянно мисионерско служение. Не бива да си позволяваме да се поддаваме на каквито и да било страсти и слабости, но всеки момент от живота ни трябва да съответства на онова, което ни учи нашата вяра. Дори и в по-ранни времена свещениците са били под погледа на всички, така че по същество нищо не се е променило, освен качеството и количеството.

Свещеникът, пък и не само свещеникът, но и всеки християнин, носи отговорност за всичко и за всички: и за цялото свое паство, и за всички свои ближни. Нито за миг ние не бива да забравяме съборността на нашата Църква. И като християни в съборност ние винаги следваме делото си в едно с всички други членове на Църквата. И каквото направи един от нас, ще се отрази на всички останали – било то нещо положително или отрицателно.

Редом с това трябва, разбира се, да си напомняме и на себе си, и на другите, че какъвто и да било изолиран тип инциденти или събития, извадени от общия контекст, не могат сами по себе си да бъдат свидетелство за общото положение. Така че пред миряните трябва ясно да заявяваме: това не е картината на нашата Църква, това е просто отстъпление на отделен човек. А в подобно отстъпление може да изпадне всеки – това е част от човешкото естество. Случи ли се нещо подобно, ние не бива да се съсредоточаваме върху него, още по-малко пък да го издигаме в някакъв по-особен статут, а трябва винаги да помним, че това е падение, допуснато от отделен човек. Не бива да вдигаме прекалено много шум около такива неща. Принципно не трябва да го правим по каквито и да било поводи – още повече, ако живеем в Църквата.

– В храмовете немалко хора използват телефони, смартфони или таблети, за да се запознаят, примерно, с тълкуванието на Апостола, на Евангелието или да прочетат молитвите преди причастие. Как Вие приемате това?

– Стигнал съм до извода, че по принцип подобни уреди не бива да се ползват в храма. Преди време аз самият четях от смартфон тайните молитви, но един архиерей ми каза: „Знаете ли, през цялото време създавате у мен впечатление, че пращате и получавате есемеси“. Прибрах телефона си в джоба и взех решение да не правя повече това, за да не служа за изкушение на другите.

За съжаление, дори свещеници ползват телефоните си в олтара, провеждат телефонни разговори. Когато видя подобно нещо, винаги ги моля да излязат от олтара. Можем да допуснем, че има все пак обстоятелства, при които е наложително човек да погледне съдържанието в телефона си. Често обикалям по различни енории, а в олтара молитвите понякога се четат след Малкия вход. Случва се да нямам в себе си отпечатан текст на съответната молитва, за което обикновено се подготвям предварително, или пък се случва да съм подбрал грешен кондак и тогава прибягвам до телефона си. Но това е нещо много рядко. Ще повторя: личният ми опит показва, че за някого тази практика може да се превърне в съблазън. И освен това, знам, че превърнеш ли подобно нещо в навик, после трудно ще се освободиш от него. Съвременните технологии действително разширяват нашите възможности, но ние не трябва да разчитаме изцяло на тях, да заместваме паметта си, собствените си мисли.

– Ваше Високопреосвещенство, в наши дни давлението на света засяга всички, в това число и тези, които са избрали монашески живот. По Ваше мнение, кои са най-сериозните предизвикателства пред тях?

– Преди всичко дигитализацията на света и човечеството. От една страна това, разбира се, внася редица облекчения в живота ни, но същевременно изправя хората пред необходимостта да поемат повече отговорности. Те са склонни да разсъждават така: „Ами, ето, имам компютър, мога да си свърша работата бързо, тогава защо да не се заема с две допълнителни задачи“. В подобна ситуация един монах може да загуби основата под нозете си и да се лиши от време за молитва. Какви са монашеските послушания? Те винаги са били такива, които позволяват едновременно с това да не спираш да се молиш. Монасите са плели кошници, полагали са грижи за градините… Нашите монаси, примерно, изработват свещи. И докато изработват свещи, те се молят.

В печатарската работа е по-трудно да са молиш. Най-трудната част е да подготвяш материали за публикации, защото това изисква концентриране на ума и тогава е трудно да се молиш. По-опитните монаси са съединили сърцата си с молитвата. Ето защо изисквам монасите, занимаващи се с подобно послушание, да прекъсват работата си на всеки половин час, за да направят десет земни поклона, да кажат 25 пъти Иисусовата молитва и след това пак да продължат работата си. От личен опит знам, че това е много ефикасно. Мнозина се боят да прекъснат работата си: смятат, че това ще ги доведе до разсейване и ще загубят верния поток на мисълта си, но това съвсем не е така – тъкмо обратното: след молитвата мисълта ти става по-бистра, умът ти ражда нови идеи.

Лично аз прибягвах до тази практика още през университетските си години. На всеки половин час правех кратко прекъсване и се вдигах за молитва, а след това работата ми продължаваше още по-гладко. Естествено, за това е потребно да се зарединш със самодисциплина.

Друго предизвикателство за монасите е, че днес на тях им се налага да общуват с външния свят повече, отколкото в предишни времена. Ако манастирът не е в някое изолирано място, а в градска или крайградска зона, контактите със света стават проводник на много повече изкушения. А е потребно да се набавят покупки от монасите, да се уреждат различни други неща. Ако един монах не се приучи да се отнася правилно към това, да подготви себе си да пази молитвата и да избягва излишни неща, тогава такива контакти със света могат да станат много проблематични. Разбира се, те трябва да се регулират. Трябва да се ограничат. Това е трудно, но е необходимо.

Освен всичко друго, нужно е да се наложи принципно ограничаване на ползването на компютри и други електронни приспособления. Те в никакъв случай не бива да бъдат държани в монашеските килии, а само на работното място. И още нещо: хората, посещаващи манастирите, идват със свои утвърдени светски навици. Най-разпространеният е стремежът да следят новините, да бъдат в крак със светските събития. Но един монах съвсем не се нуждае от всичко това. Този навик е така дълбоко вкоренен в ежедневието на днешните хора, че избавянето от него може да стане единствено чрез крайно самопринуждение. Аз, уви, макар да трябва да се информирам за определени събития, не чета, нито гледам ежедневно новини. Знам, че ако се случи нещо изключително важно, нашите поклонници ще се обадят и ще ми разкажат. И ако то е нещо действително толкова съществено, тогава аз или игуменът ще го съобщим на монасите. Но постоянното наблюдаване на новини, така разпространено като навик в света, трябва да бъде прекратено в манастирите – то препятства монашеските дела.

Друг голям проблем са родствениците. В наше време това се урежда много по-трудно, отколкото преди. Срещите с родственици също трябва да се ограничат, за да бъдат предпазени монасите от потапяне в този свят, който и без друго нахлува така стремително в манастирите – човек трябва да бъде изключително бдителен, за да не се поддава на това. Слава на Бога, че има места като Света Гора Атон, където монасите могат да се подвизават в изолация от света. Бих казал, че именно това са основните предизвикателства пред съвременното монашество. Да, дисциплината, послушанието са станали нещо много, много трудно. В по-ранни години възприемането на дисциплина в живота е ставало по-леко, защото тя е била естествена част от семейния живот, от възпитанието още през детските години. Днес не е така и човекът, напускащ света, за да дойде в манастир, носи със себе си своя дух на непослушание и гордост – той се оказва принуден да се освободи от множество неща, към които вече е привикнал. Изправя се пред трудната задача да пречупи у себе си много предишни наслоения.

За младите монаси, примерно, понякога се оказва много трудно да стават рано за богослуженията. В предишни години

На стр. 7

От стр. 6

е било далеч по-лесно, защото младежите са отбивали военна служба и са привиквали към ранното ставане, така че тази практика в манастирите не им е била чужда по никакъв начин. Сега обаче малко мъже минават през военна служба и за тях ранното ставане е голям проблем.

Всички манастири се сблъскват с проблема по непослушанието – това е същинска беда за нашето време. А своеволието е нещо страшно. Очистете сърцата си за молитва!

Един от съвременните проблеми е прекомерното потребление. А за консумирането на повече блага са потребни пари и когато парите не достигат, хората прибягват към кредити. Неотдавна стана известно, че гражданите на Русия имат задължения по кредити, които се равняват на целия държавен бюджет на отделна средностатистическа европейска страна! Животът с кредити има тежки духовни последствия. Душевният мир се нарушава, хората нямат сили да мислят за друго, освен как да платят своите лихви. Какво да се прави в такава ситуация? Аз никога не съм ползвал кредитни карти и нямам желание да го правя. Винаги съм изпитвал страх, че ще попадна в някой капан и после няма да знам как да се измъкна.

При все това нашите енории, разбира се, понякога са принудени да вземат заеми, за да заплатят за строежа на свой храм или за някакъв енорийски имот. В такива случаи смятам, че заемите са нещо допустимо. Но в личния живот не мога да приема наличието на подобно нещо просто защото то поставя в определен тип зависимост, която е тежест за човека. Но това е моето лично мнение, не казвам, че всички трябва да имат моята позиция.

– Да се върнем към възпитанието на децата и младежите: в последно време популярност добиват телевизионни предавания и видеоматериали, които поднасят като нещо обикновено и приемливо всевъзможни форми на разложение, разпуснатост, разврат, хаос, беззаконие. Същото може да се каже и за компютърните игри, които играят децата, младежите. Докъде може да доведе всичко това и над какво трябва да се замислят родителите?

– Това води право към дявола! Но родителите няма да подходят правилно, ако прибягват само до забрани. Животът не се гради на забрани. В замяна на развращаващите игри и сериали на децата трябва да им бъдат предлагани неща, които да послужат като добра основа за различаване кои филми са добри и кои – лоши. Подобни филми и игри омърсяват душата и ако децата имат база за преценка, те по естествен начин ще проявяват нежелание да ги гледат.

През петдесетте и шестдесетте години на XX век един американски психолог установи, че още преди да започнат училище, децата вече са се запознали с толкова много неща, колкото бабите и дядовците им не са познали дори за целия си живот. Това са деца, израсли пред телевизорите.

Когато се връщам от Света Гора, където периодично пребивавам по два-три месеца, аз обикновено намирам на бюрото си купчина вестници – поглеждам първия, поглеждам последния и установявам, че съдържат едни и същи неща. И ни едно от тях не е необходимо за живота ми. Всеки човек трябва да е наясно с това.

Вече споменах колко са зависими хората в наши дни от проследяването на новините. Познавам хора, които гледат новини по пет-шест пъти на ден. Каква е ползата от това? Ако човек вземе, примерно, да се помоли, да прочете поне един псалом или да каже 20 пъти Иисусовата молитва, това ще му бъде от полза. Четете молитви! Четете Псалтира! Ако сте възрастен човек, четете тълкуванията на псалмите! Вярно, Псалтирът е много трудна книга, но с него са пропити всичките ни богослужения. Полезно е да познавате всеки псалом, да проучите какво пишат Отците за него и да живеете с него.

Това е реалният свят, а не какво се е случило днес в Америка или Африка – трябва ли да се чувствам ангажиран с тези неща? Те само ни изпълват с безпокойство и възбуденост и вливат в ума и сърцата ни ненужна информация. Тази ненужна информация придобива свое самостоятелно битие в сърцето на човека и така го претоварва, че той губи сили да се моли.

Разплакан човек се изправя пред свещеника и казва: „Отче, не мога да се моля!“ Причината за това по принцип е крайната претовареност на сърцето и липсата на пространство за молитва. Ако въведете прекомерно много информация в компютър, той ще „прегрее“, ще престане да работи. Сърцето не прегрява, но се пренасища, губи способност да възприема каквото и да било друго и това нанася изключителни вреди на човека. Често казвам на хората да отделят по пет минути, за да свършат нещо конкретно. После да отделят още пет минути за друго. През останалото време просто да се молят. Това е един систематичен подход за разпределяне на времето. **Времето е талант, който ни е даден в дар.** Трябва да се трудим, както е казано в притчата за талантите, да го оползотворим докрай. А когато просто седим и пълним сърцето си с всевъзможни новини, които не са ни нужни, тогава ние погребваме този талант.

Pravoslavie.ru
Превод от английски: Анжела ПЕТРОВА

СВОБОДАТА ОТ БОГА Е РОБСТВО

Протопрезвитер Александър ШМЕМАН

Религията поробва човека. Боже мой, колко пъти сме чували това твърдение, което е залегнало в основите на антирелигиозната пропаганда. Но наблюдавайки сега мирогледа на обществото, който, както непрестанно се твърди, най-сетне се е освободило от религията и е отхвърлило средновековното бреме, става очевидно, че именно с това освобождаване и изгонване на религията в тясната категория на „личната работа“ е започнало такова поробване на човека, каквото досега не е имало в човешката история.

Поробването е започнало, защото обществото, отказало се от религиозното разбиране за човека, неизбежно започва да провъзгласява себе си като висша и абсолютна ценност; да се провъзгласява като единствена цел и история на всичко в света, с което фактически заменя Бога със себе си. И затова не само изисква от човека да служи на това общество, но и претендира човекът безрезервно да му принадлежи и да му се покланя. Но доколкото обществото е понятие размито и отвлечено, то от негово име говори партията или държавата.

По този начин виждаме, че една част от обществото най-безапелационно, сякаш това е нещо безспорно и се подразбира, тя и само тя започва да представлява цялото, тоест човешкото общество.

Ние говорим вместо вас, от вас и на вас, защото „ние“ сме „вие“. Ние, именно защото сме вие, знаем кое е добре или зле за вас, ние знаем накъде да ви поведем, знаем какви са целите ви и само ние можем да ви доведем до тях. Подчинявайки се безрезервно на нас, вие просто изпълнявате вашето собствено желание. Защото, не забравяйте – „ние“ всъщност сме „вие“... Това е страшната логика на обществото, което до край и безусловно се е самоотъждествило с Абсолюта. И ето затова обществото неизбежно довежда човека към поробването му.

Някои ще ми възразят – нима в епохата, когато обществото се е опирало на религията, не е имало робство, крепостно право, преследване на инакомислещите, инквизиции, изгаряне на еретици, принудителна вяра, принудителна религия?

Отговарям – да, имало е. И ето – ние осъждаме всичко това в името на тази същата религия, която обществото е разпознавало като нещо свое. И най-важното, ние твърдим, а това не е трудно да се докаже исторически, че само вътре в това общество, колкото и да е било несъвършено и уродливо, колкото и да е нарушавало собствените си принципи и основи – само в него би могла да се зароди и развие тази идея за свободата, тази идея за свободната човешка личност, в името на която днес в обкръжаващия ни мрак можем да кажем на обществото, държавата или партията: не, ти не си абсолютът, ти не си всичко, не си единствената ценност и не си единствената цел. Само защото над света от векове се извисява като идеал, като вдъхновение и като най-прекрасната и възвишена от всички истина – образът на Разпнатия на Кръста Човек, разпнат заради любовта, свободата, правдата и заради висшето божествено призвание на човека.

Само затова и днес можем да кажем на обществото, изискващо абсолютното ни подчинение, че най-малкият, най-слабият и според човешкото разбиране най-нищожният човек е по-ценен и важен от всички общества, държави и партии, от всички програми и идеологии.

Сега много се говори за правата на човека. Откъде биха се взели тези права и в името на какво биха били защитавани, ако това не беше възникналото постепенно и именно от религиозния източник убеждение, че абсолютната ценност в света е човекът, с неговата единствена и неповторима личност. Докато всички останали ценности: държавата, обществото, културата и т.н. – именно защото са безлични, са всъщност ценности вторични и относителни и са призвани единствено към ограждане на абсолютната ценност и истинската свобода на човека.

Казвам, че убеждението за абсолютната ценност на човешката личност е възникнало от религиозния източник. Да, така е, защото иначе тези права, това признание на човешката ценност няма откъде да бъдат изведени. В природата, в света, в науката, в историята – частта винаги е по-малка от цялото и му е подчинена. Тя получава живот от него и на него служи.

Ако човек е само от природата, тогава той е само една част и тогава наистина е напълно подчинен на цялото, тоест на обществото. Само ако над света и природата има нещо висше, на което всичко да е подчинено, само тогава е възможно да се види у човека носителят и отблъсъкът на това висшето и да се утвърждават правата му, а също и да се защитава свободата му.

И може би сега става ясно защо обожествилото се общество се стреми да избута религията в тъмния и гнил ъгъл на личната работа, да я заключи в малкото храмове, да я сведе към култ и да ѝ забрани да има отношение към света, обществото, историята и културата. Защото то – това общество, превърнало се докрай в идол – знае, че докато в света звучи словото за Бога, вярата в Него ще живее.

Окончателното поробване на човека и окончателното му разтваряне в обществото ще остане невъзможно. Защото и тези слова, и вярата ни явяват реалността на душата, за която веднъж и завинаги, за всички векове е казано в Евангелието: „И не бойте се от онези, които убиват тялото, а душата не могат да убият; а бойте се повече от Оногова, Който може и душата, и тялото да погуби в геената“ (Мат. 10:28).

Затова всички дребнави спорове за вина и грешки в решенията на религиозните хора в историята, всички дребнави обвинения, предявявани към миналото – всичко това изглежда нищожно в сравнение с това, което се случва в света, когато се отрича в него реалността на душата, тоест на онова, висшето, което извисява човека над всичко и не му позволява да бъде поробен от този свят.

Правмир.РУ
Превод по аудиобеседа: Анелия ПАВЛОВА

ХРОНИКА България

Празнични архиерейски богослужения в Пловдивска епархия

На **17 януари** светата Православна църква почита паметта на основателя на монашеството – свети преподобни Антоний Велики.

С благословението на Негово Високопреосвещенство Пловдивски митрополит Николай, Знеполският епископ Арсений – викарий на Пловдивския митрополит – възглави архиерейската света Литургия в митрополитския храм „Св. вмчца Марина“ в град Пловдив.

С архиерея съслужиха: свещеноиконом Виктор Христев – епархийски духовен надзорник, протойерей Деян Стоенчев – духовен надзорник при Пловдивска митрополия, митрополитският протодякон Илиян Александров, дякон Ангел Ангелов и храмовото духовенство.

Песнопенията изпълни смесеният хор при митрополитския храм „Св. вмчца Марина“.

След възгласа „И да будут милости...“, Знеполският епископ Арсений ръкоположи в първата степен на свещенството – дяконската – Петър Николов Шопов от град Пазарджик. В кратко напътствие към него владиката му пожела тази огнена сила, която е почувствал по време на ръкоположението, винаги да сгрява ума, чувствата, разума.Тази топлина, която облагодетелства неговото същество винаги да грее с плам, с

ревност и без леност в извършване на служението в светата Православна църква.

По време на „причастния“ епископ Арсений произнесе проповед върху евангелския разказ за това как Господ Иисус Христос изцерил 10 прокажени. Този разказ ни напомня, че ние трябва да благодарим на Бога за чудесата и знаменията, които Той извършва в нашия живот.

В края на светата Литургия викарният епископ в словото си към миряните се обърна с думите: „В днешния неделен ден ние имаме памет и възпоменаваме дивния Божий угодник, подвижник и отшелник, ангелоподобен мъж – свети Антоний Велики.

И нашата памет е толкова жива за този Божий угодник, че ние си спомняме за него, възнасяйки го в своите молитви, обръщаме се към него и изпросваме неговата помощ в нашия живот.

„Всякакви рани се заличават, но раната от езика няма лек“ – думи на свети Антоний. Затова ние, съвременните християни в 21-ви век, нека се опитаме да обуздаем своя език, да премислим своите думи и изрази, които ще изречем, да не би с нашето слово да наскърбим, да обидим и да огорчим нашия ближен, който е образ и подобие Божие. Затова преди да изречем каквото и да било, нека да премислим и добре да знаем, че ние сме призвани да наследим Христовото Царство, приготвено от създание мира за всички нас, които сме избрани, повярвали и възприели православното Христово учение, та да не бъдем съдени според мярката, с която ние съдим ближните си“.

Знеполският епископ преподаде на народа архипастирския благослов на Негово Високопреосвещенство Пловдивски митрополит Николай.

По късно **същия ден**, в навечерието на Атанасовден, Знеполският епископ Арсений отслужи празнична вечерня с петохлебие в храм „Св. Атанасий“ в кв. „Прослав“, град Пловдив.

С архиерея съслужиха: свещеноиконом Виктор Христев, протойерей Деян Стоенчев, свещеник Иван Писанов – председател на храм „Св. Атанасий“, митрополитският протодякон Илиян Александров, дякон Ангел Ангелов и храмовото духовенство.

Множество вярващи присъстваха на архиерейската служба и преклониха глава в молитва пред паметта на светеца.

С вдъхновено слово за живота, делото и изпитанията на свети Атанасий, Знеполският епископ Арсений поздрави богомолния народ и им преподаде архипастирския благослов на Негово Високопреосвещенство Пловдивски митрополит Николай.

„Тази вечер, събирайки се молитвено, ние се обръщаме в молитва и към този дивен Божий угодник свети Атанасий Велики, и към свети Кирил Александрийски, чиято памет Църквата е отредила да честваме в един и същи ден, защото тези двама стълбове на Православието и учители Вселенски са защитили Православното учение от двете ереси – арианство и несторианство. Възпоменавайки тяхната памет, ние да им се помолим да придобием смирение и да придобием живот такъв, какъвто подобава на православните християни, изповядващи учението на Христа Бога, защото трябва добре да знаем, че щастието е там, където е Бог. Та нашият живот да бъде щастлив, ползотворен, да бъде удовлетворение за нас и нашите ближни, ние трябва да го изградим върху правилната твърда основа на правилата на Христовото учение, върху „Символа на вярата“. Изповядвайки тази светоотеческа православна вяра, ние ще бъдем достойни чеда и наследници на

Небесното царство, на онова блажено място, което Бог е утвърдил и е обещал на онези, които Го обичат, а именно на православно вярващите“.

На **18 януари** светата Православна църква отбелязва паметта на свети Атанасий Александрийски – велик църковен учител и защитник на православната вяра.

Знеполският епископ Арсений възглави архиерейската света Литургия в храм „Св. Атанасий Велики“ в Асеновград.

В празничното богослужение в съслужение с владиката бяха: ставрофорен свещеноиконом Добромир Костов – протосингел при Пловдивска митрополия, свещеноиконом Виктор Христев, протойерей Деян Стоенчев, ставрофорен свещеноиконом Йордан Георгиев – архиерейски наместник на Асеновградска духовна околия, митрополитският протодякон Илиян Александров, дякон Ангел Ангелов и храмовото духовенство.

Литургичните песнопения изпълни митрополитският хор „Св. ап. Ерм“ с диригент протопсалт Георги Радев.

В храма бяха дошли множество миряни – благочестиви чеда на светата Църква.

В края на светата Литургия викарният епископ Арсений поздрави богомолците с днешния празник и им преподаде архипастирския благослов на Негово Високопреосвещенство Пловдивски митрополит Николай.

Пловдивска митрополия

ПРОДЪЛЖАВА АБОНИРАНЕТО ЗА 2016 г.

„Църковен вестник“

1 година..... 30,00 лв.
6 месеца ..... 15,00 лв.
3 месеца ..... 7,50 лв.
ед. цена ..... 0,70 лв.

АДРЕС НА РЕДАКЦИЯТА
СВ. СИНОД, София – 1000
ул. „Оборище“ № 4
тел. 980-30-16, центр. 987-56-11/245,
e-mail: sinizdat@gmail.com

Отговорен редактор на броя:
Анула Христова

Материали се приемат в електронен формат.

Сумите за абонамент да се изпращат по банкова сметка или с пощенски запис на името на *Танка Тончева Христова,* като се изписват точният адрес и пощенският код на абоната!

Банкова сметка на Синодално издателство на БПЦ:
УниКредит Булбанк – София, ул. „Алабин“ № 58
IBAN BG97UNCR96601018147018, BIC код: UNCRBGSF

„Църковен вестник“ съдържа свещени текстове и изображения и не бива да се използва за битови нужди.